

KOMPETENCE PRO UDRŽITELNOU BUDOUCNOST

Jaké vzdělávání potřebujeme v éře klimatické krize,
rostoucích nerovností a společenské nedůvěry

Petr Daniš

TEREZA,
vzdělávací centrum, z. ú.

Petra Skalická

Člověk v tísni, o. p. s.

**CO TRÁPÍ
SOUČČASNÝ SVĚT?**

NÁŠ SVĚT NEVZKVÉTÁ

Klimatický rozvrat

Rostoucí nerovnosti

Krize společenské důvěry

Problémy s psychickým zdravím

NÁŠ SVĚT NEVZKVÉTÁ

„Downward spiral“

Klimatický rozvrat

Rostoucí nerovnosti

Krize společenské důvěry

Problémy s psychickým zdravím

Michael Fullan

KLÍČOVÝM TÉMATEM 21. STOLETÍ

není rostoucí ekonomika
nebo větší digitalizace,

JE TO PLANETA UMOŽŇUJÍCÍ ŽIVOT.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Transformace ekonomiky EU pro udržitelnou budoucnost

Zelená dohoda pro Evropu

Zvýšení ambic EU v oblasti klimatu pro roky 2030 a 2050

Dodávky čisté, dostupné a bezpečné energie

Aktivizace průmyslu pro čisté oběhové hospodářství

Stavět a renovovat za účinného využívání energie a zdrojů

Financování transformace

Mobilizace výzkumu a podpora inovací

Životní prostředí bez toxických látek díky ambicióznímu cíli nulového znečištění

Ochrana a obnova ekosystémů a biologické rozmanitosti

„Od zemědělce ke spotřebiteli“: spravedlivý a zdravý potravinový systém šetrný k životnímu prostředí

Urychlení přechodu k udržitelné a inteligentní mobilitě

Nikdo nesmí zůstat opomenut (spravedlivý přechod)

EU jako globální lídr

evropský klimatický pakt

JAK JSME NA TOM SE ZMĚNOU KLIMATU?

V době kdy otevíráme tuto tolik očekávanou klimatickou konferenci, stále míříme ke klimatické katastrofě.

...

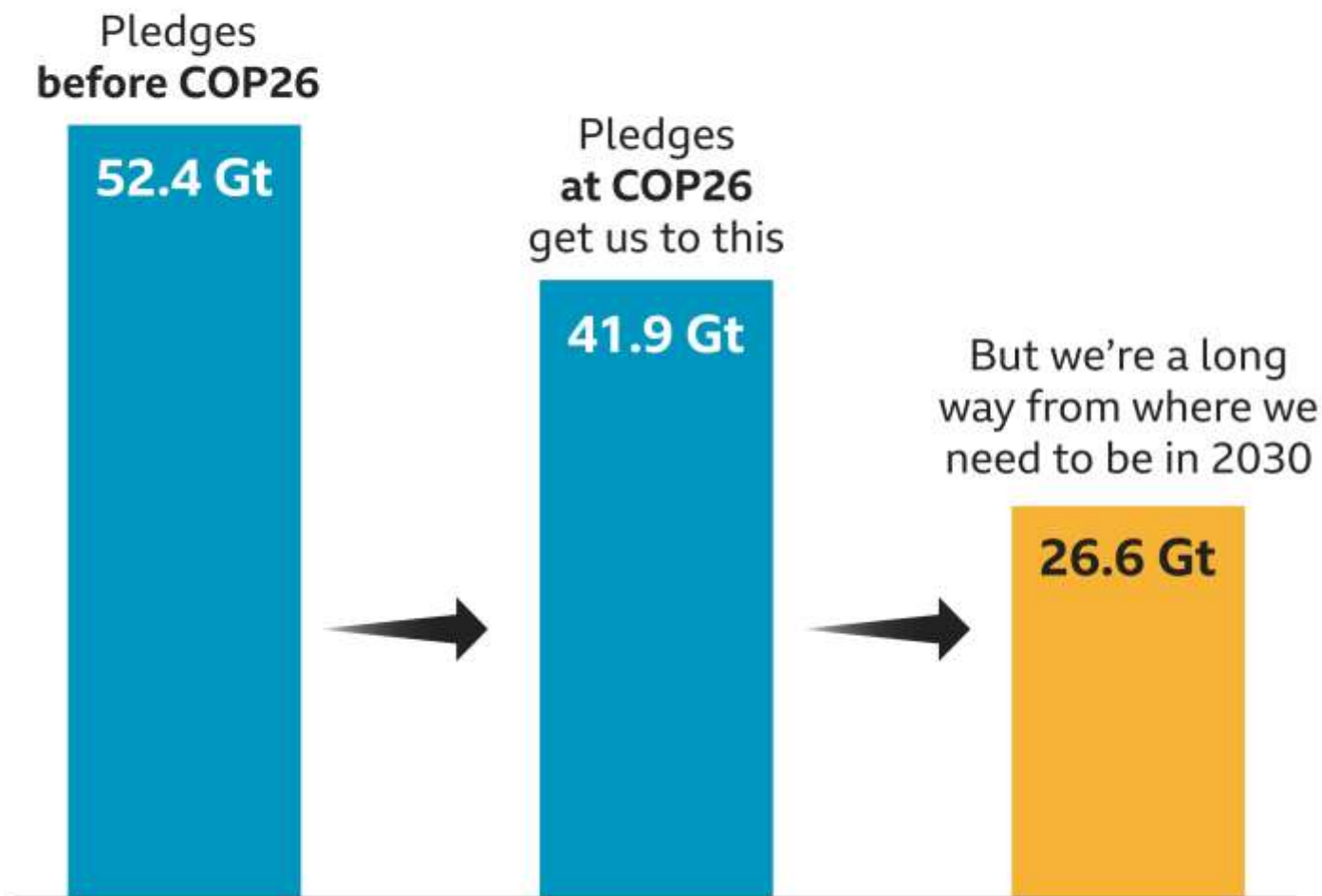
Naše závislost na fosilních palivech vede lidstvo do záhuby. Stojíme před tvrdou volbou: buď skončíme my s touto závislostí, nebo skončí ona s námi.

António Guterres,
generální tajemník OSN,
1. 11. 2021, COP26

VÝSLEDKY COP26: STÁLE NA CESTĚ K OTEPLENÍ O 2,4 °C

Big emissions cuts still needed to limit warming to 1.5C

Projected greenhouse gas emissions in 2030, gigatonnes

Source: Energy Transitions Commission

KOLIK ČASU ZBÝVÁ?

Climate clock reset shows the world is one year closer to 1.5 C warming threshold, *The Conversation*, November 4 2021

<https://theconversation.com/climate-clock-reset-shows-the-world-is-one-year-closer-to-1-5-c-warming-threshold-169122>

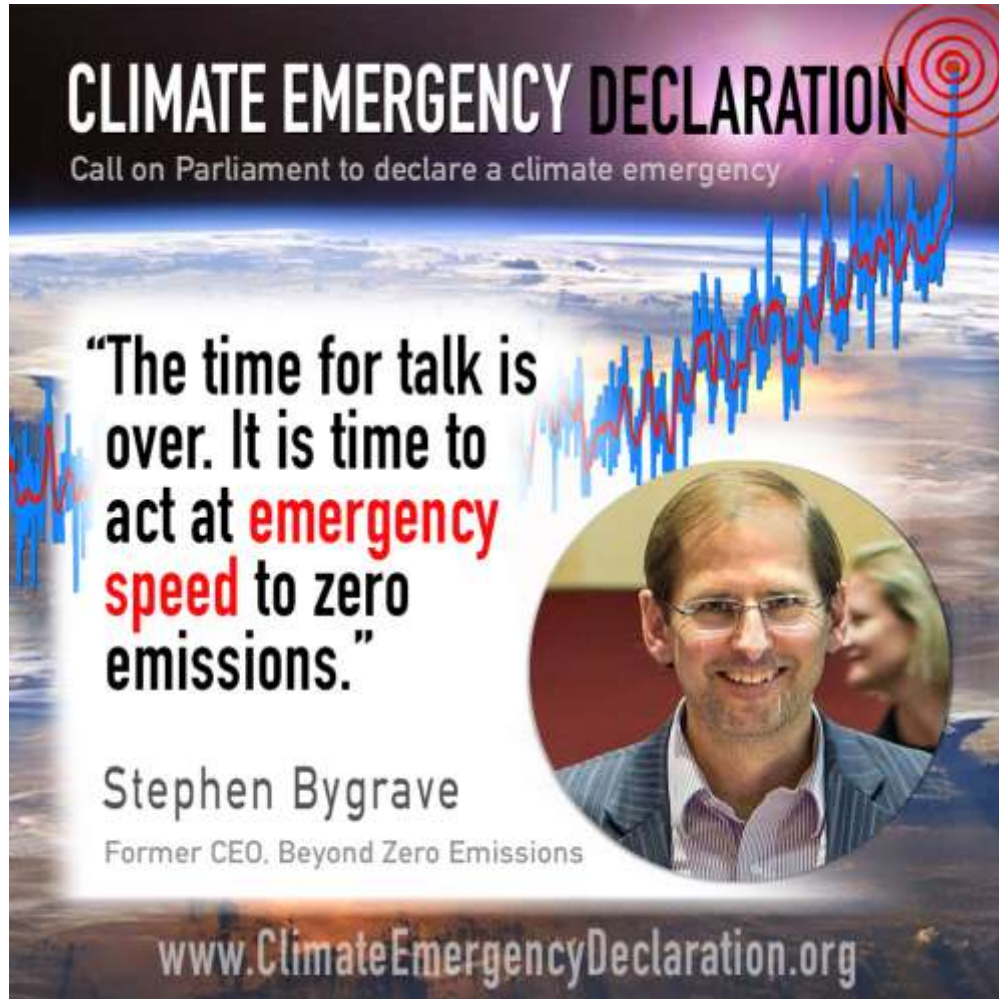
PROČ JE TO PROBLÉM?

„Klimatické modely předpovídají **zásadní rozdíl** v regionálních projevech klimatu **mezi dnešním stavem a globálním oteplením o 1,5 °C a mezi oteplením o 1,5 °C a 2 °C.**“

Global Warming of 1,5 °C,
Headline Statements, IPCC 2018

STAV KLIMATICKÉ NOUZE

CLIMATE EMERGENCY DECLARATION
Call on Parliament to declare a climate emergency

“The time for talk is over. It is time to act at **emergency speed to zero emissions.”**

Stephen Bygrave
Former CEO, Beyond Zero Emissions

www.ClimateEmergencyDeclaration.org

2037 jurisdikcí

23 zemí: Velká Británie, Itálie, Španělsko, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Vatikán...

Londýn, Paříž, Brusel, Zurych, Řím, New York, Los Angeles, Chicago, Bogotá...

KLIMATICKÁ NEUTRALITA

Nyní Bhútán, Surinam

2030 Norsko, Uruguay

2035 Finsko

2040 Rakousko, Island

2045 Německo, Švédsko

2050 Zbytek EU, USA, Velká Británie, Japonsko, Jižní Korea, Kanada...

2060 Čína, Saudská Arábie, Indonésie...

2070 Indie

EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ V ČR PODLE SEKTORŮ NA OSOBU

Celkové emise ČR za rok 2018

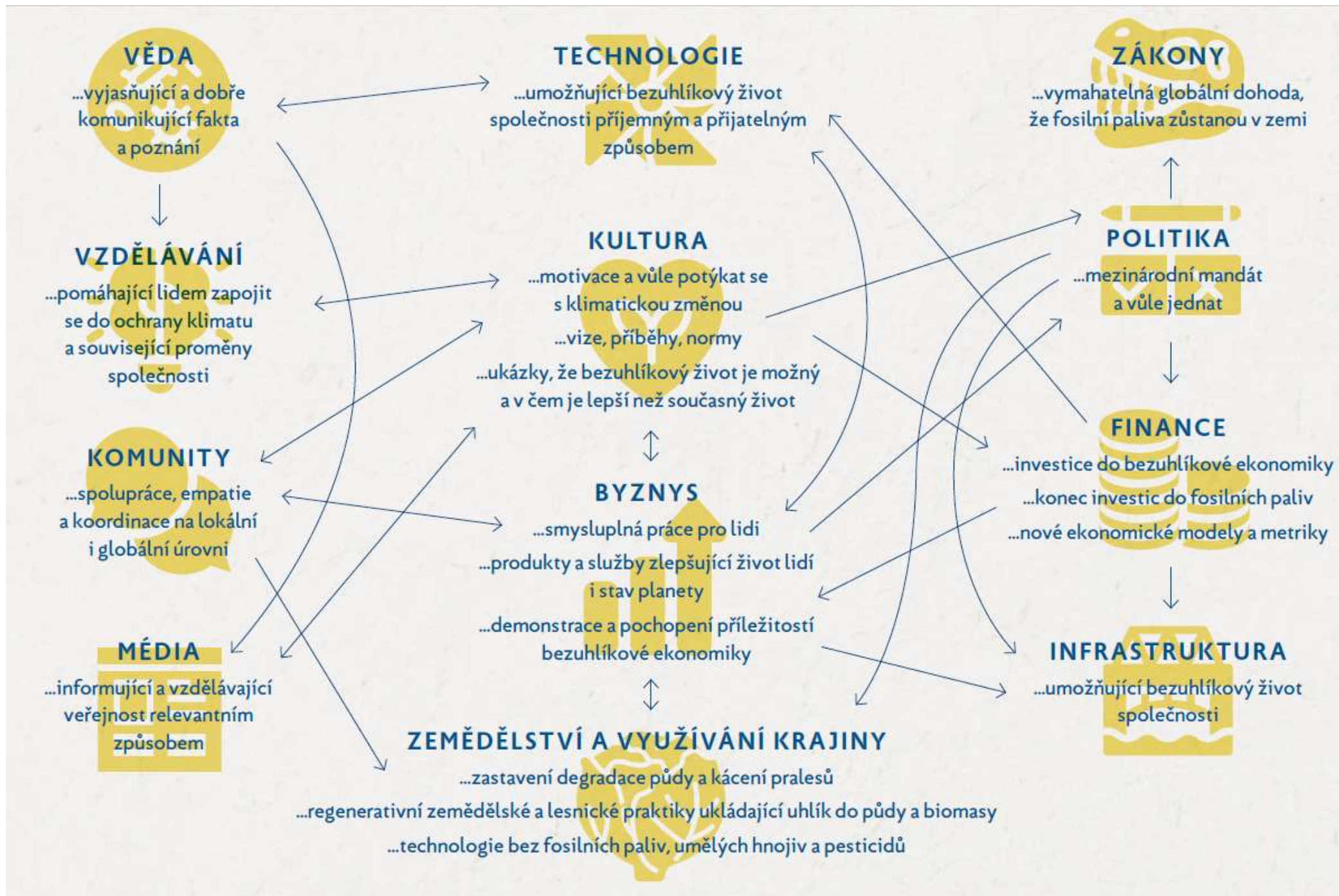
Nezobrazujeme emise z lesnictví a využití půdy, více v doprovodném textu.

Co znamená CO₂eq?

Zatímco energetika, doprava a další oblasti, v nichž je zásadní spalování, produkují přímo emise CO₂, v zemědělství a odpadovém hospodářství jde především o emise metanu (CH₄) a oxidu dusného (N₂O). Ty se přepočítávají na množství oxidu uhličitého, které by mělo stejný oteplovací efekt (ekvivalent CO₂).

TRANSFORMACE VŠECH SEKTORŮ SPOLEČNOSTI

USPĚT MŮŽEME JEDINĚ S POMOCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Změna je příliš velká.
Potřebujeme změnit myšlení lidí.

USPĚT MŮŽEME JEDINĚ S POMOCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Změna je příliš velká.
Potřebujeme změnit myšlení lidí.

„Vzdělávání je nejsilnějším nástrojem, jak připravit společnost na globální změny, jež změna klimatu přináší.“

Changing minds, not the climate, UNESCO, 2016

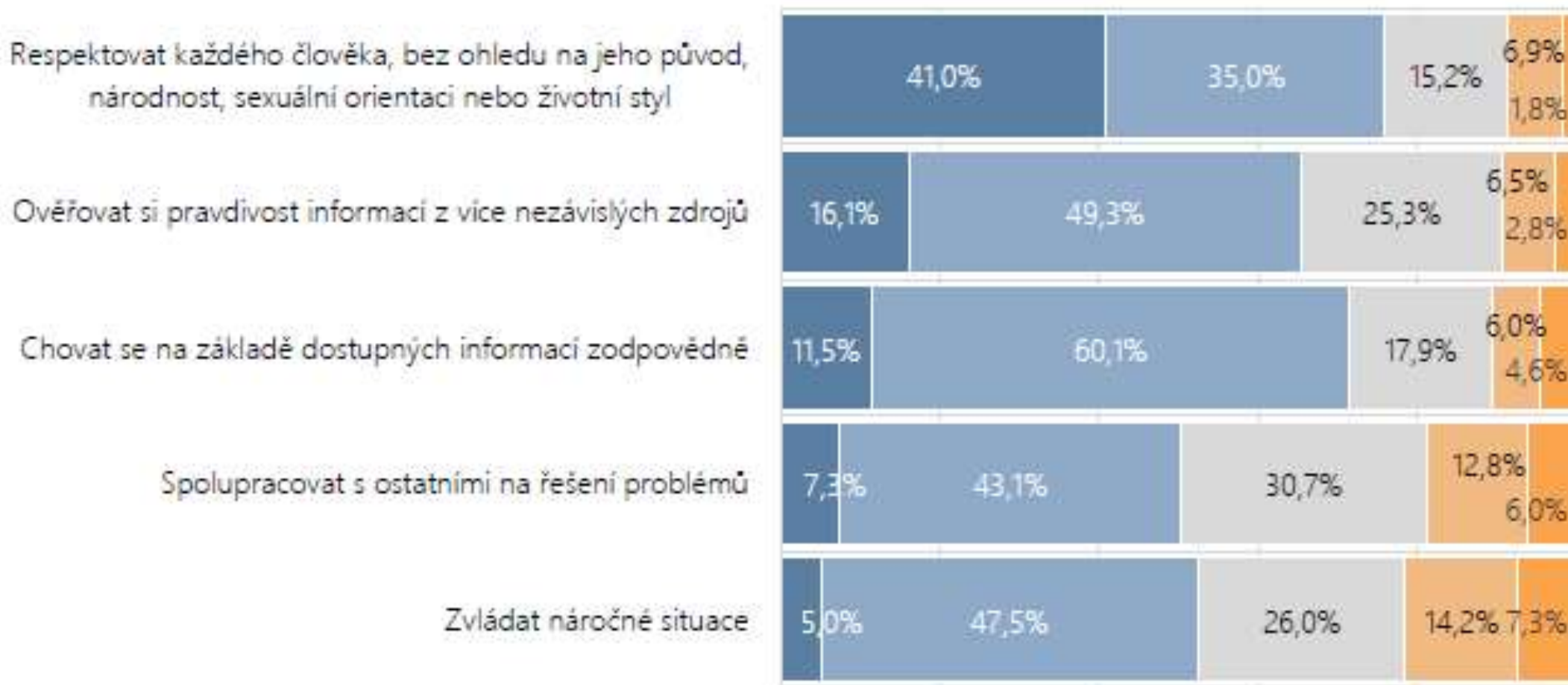
CO Z TOHO PLYNE PRO UČENÍ MLADÝCH LIDÍ?

Potřebujeme je vybavit veškerým dostupným poznáním, které jim umožní probíhající společenské transformaci:

- rozumět
- podílet se na ní
- **stát se jejími lídry.**

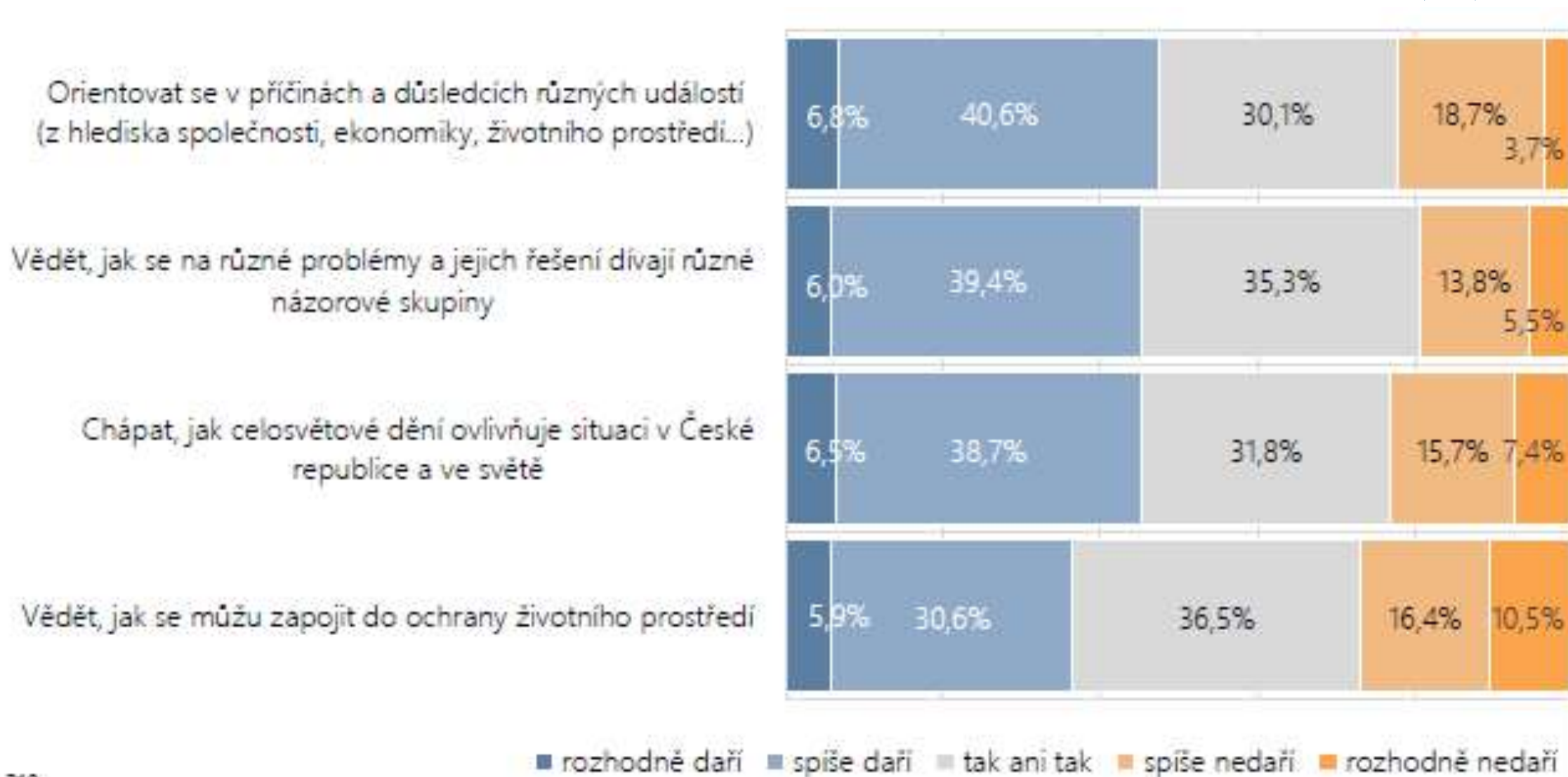
JAK SI MLADÍ VĚŘÍ VE SVÝCH KOMPETENCÍCH? (1)

n = 218

■ rozhodně daří ■ spíše daří ■ tak ani tak ■ spíše nedaří ■ rozhodně nedaří

JAK SI MLADÍ VĚŘÍ VE SVÝCH KOMPETENCÍCH? (2)

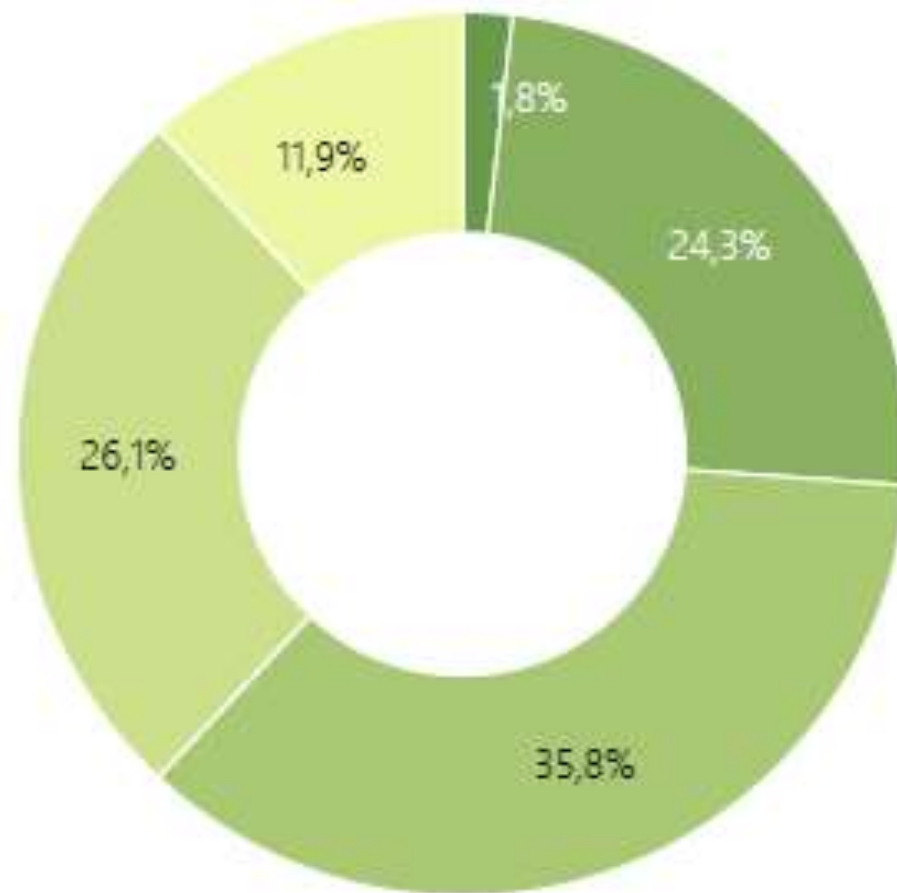
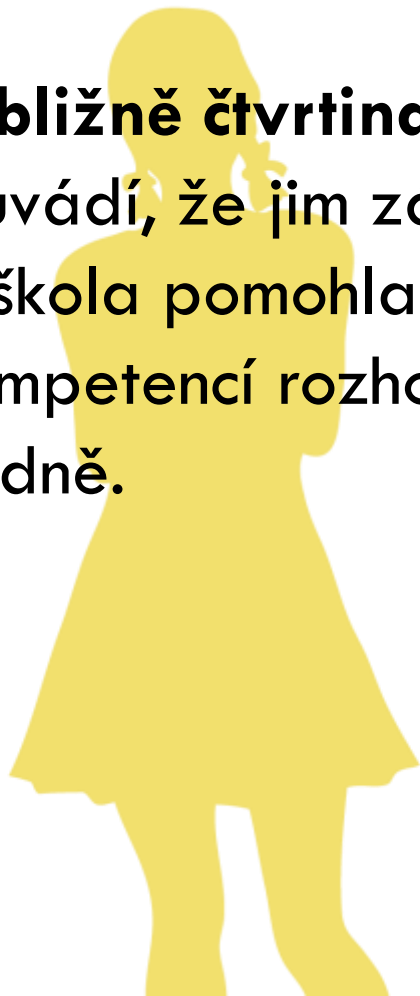

n = 218

Zdroj: České klima 2021. Výzkumný report pro nejmladší, 15-20 let

ŠKOLA POMÁHÁ S ROZVOJEM KOMPETENCÍ MÁLO

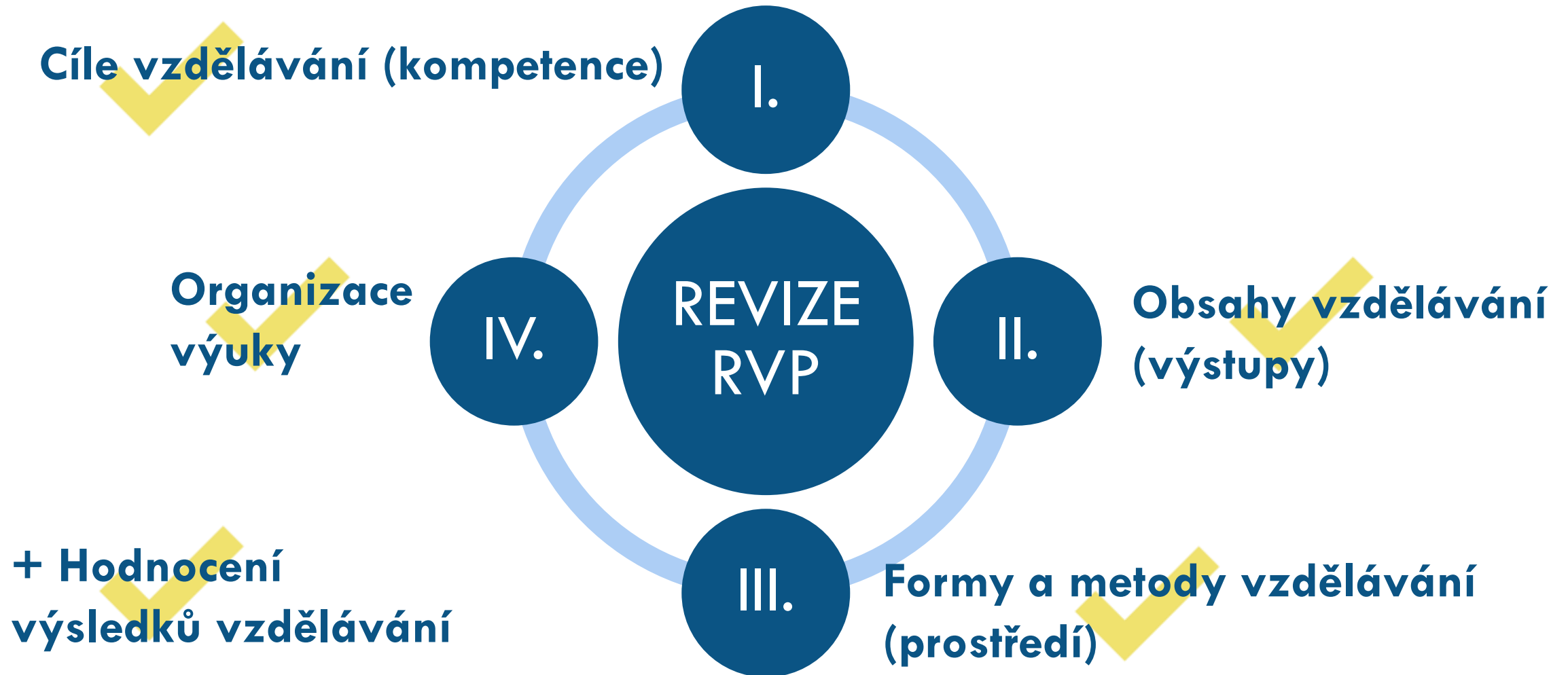
Pouze přibližně čtvrtina mladých uvádí, že jim základní či střední škola pomohla v získání kompetencí rozhodně či docela hodně.

■ rozhodně hodně ■ docela hodně ■ docela málo ■ rozhodně ne ■ vůbec ne

**CO TO ZNAMENÁ
PRO REVIZE RVP?**

KAM PROMÍTNOUT DŮRAZ NA UDRŽITELNOU BUDOUCNOST?

I.

CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ (KOMPETENCE)

EVROPSKÝ REFERENČNÍ RÁMEC Z ROKU 2006 ?

8 klíčových schopností:

komunikace v mateřském jazyce

komunikace v cizích jazycích

matematická schopnost

schopnost práce s digitálními technologiemi

schopnost učit se

sociální a občanské schopnosti

smysl pro iniciativu a podnikavost

kulturní povědomí a vyjádření

**Kompetence pro udržitelnou
budoucnost musí reagovat
na aktuální výzvy světa a
potřeby mladých lidí.**

Pro moderní pojetí kurikula nestačí...

NEW PEDAGOGIES FOR DEEP LEARNING

6 GLOBÁLNÍCH KOMPETENCÍ (The 6 Cs)

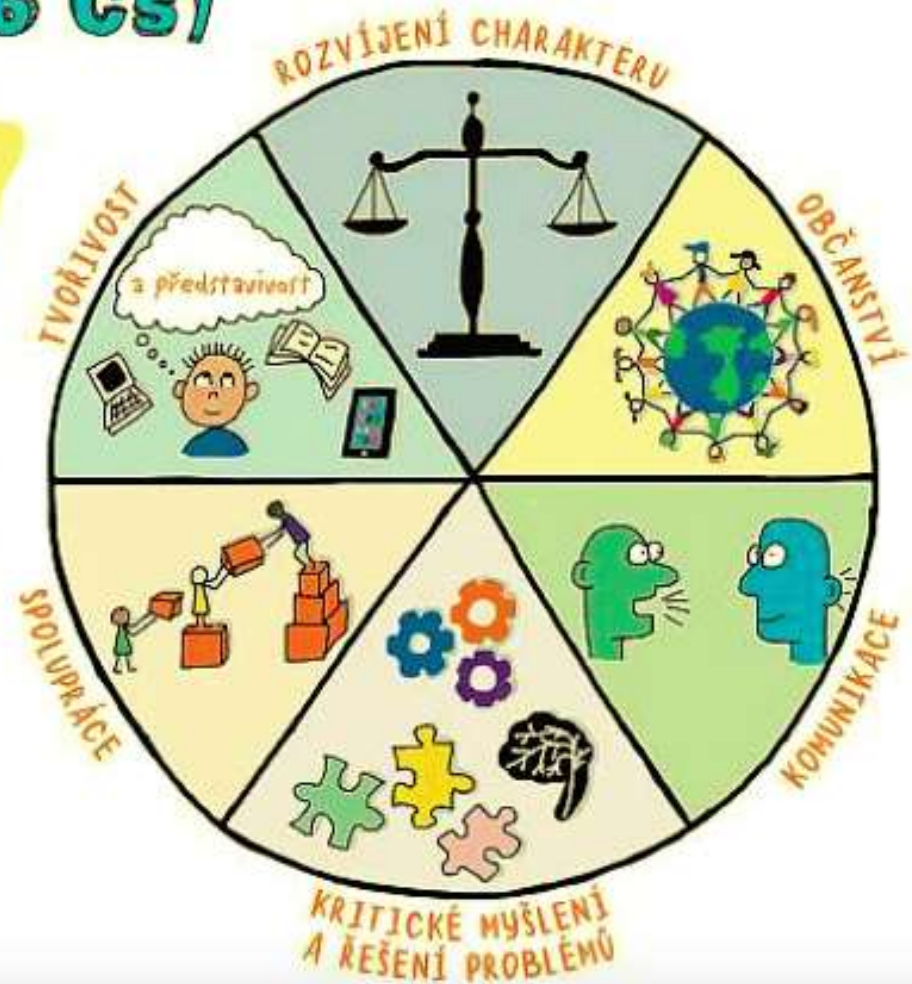
Nový smysl vzdělávání

= pomoci lidem
orientovat se
ve světě a dělat
ho lepším

Dovednosti
21. století

pro WELLBEING

žáků i celé
společnosti

@sylviaaduckworth

Podle Michaela Fullana
@MichaelFullan1

Překlad: SKAV, z. s.

NEW PEDAGOGIES FOR DEEP LEARNING

Občanství

„skutečný zájem společně s druhými aktivně řešit komplexní problémy, které mají dopad na udržitelnost člověka a životního prostředí“

FINSKO:

VZDĚLÁVÁNÍ PRO UDRŽITELNOU BUDOUCNOST

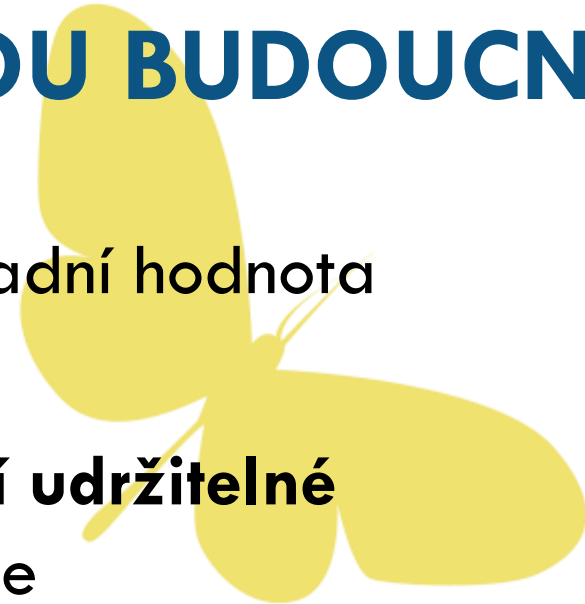
Příklad dobré praxe

Udržitelný způsob života = základní hodnota kurikula (jedna ze čtyř)

Participace, zapojení a vytváření udržitelné budoucnosti = klíčová kompetence

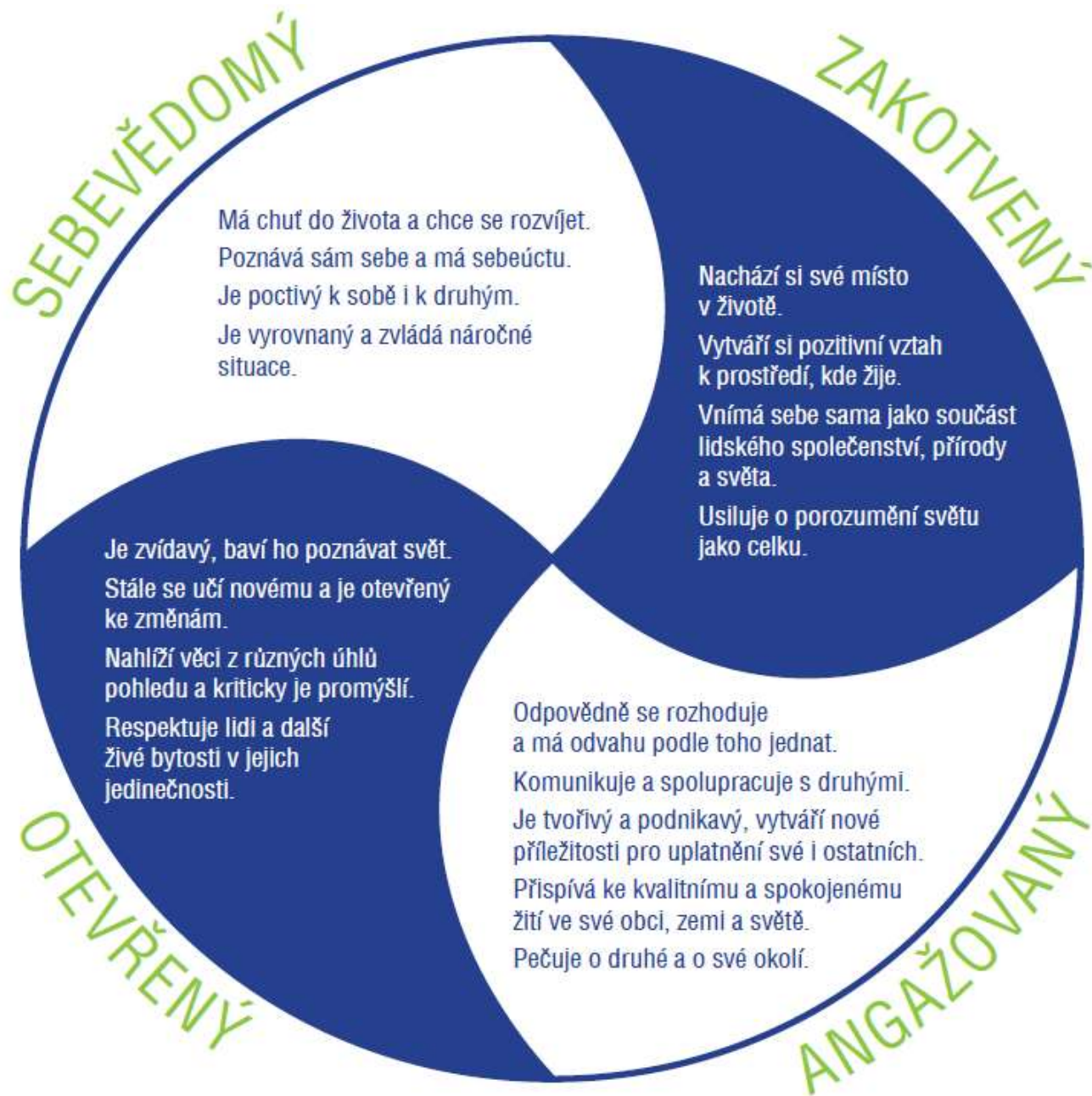
Ztělesněno v kultuře školy i obsahu vzdělávání

Multidisciplinární učební modul

VIZE VZDĚLÁVÁNÍ PRO ČESKO

Vzdělávání má vést k tomu, aby všichni lidé ze všech míst světa měli možnost žít důstojný život podle svých představ a aby pečovali o své okolí a o Zemi. Vzdelávání v České republice má proto směřovat k výchově člověka, který je:

II.

**OBSAHY VZDĚLÁVÁNÍ
(VÝSTUPY)**

NEW JERSEY: NOVÉ KLIMATICKÉ KURIKULUM

Příklad dobré praxe

Více než 150 explicitních zmínek o změně klimatu –
v popisu cílů vzdělávání, vzdělávacích oborů i výstupů
*„... zapracovává změnu klimatu do všech vzdělávacích
oblastí, využívá sílu obrovského zájmu, který žáci mají o
tento problém kritické důležitosti, a poskytuje jim příležitosti
rozvinout hluboké porozumění vědě, jež tyto změny popisuje,
a prozkoumávat řešení, jež náš svět zoufale potřebuje.“*

- New Jersey Department of Education, 2020

NOVÝ ZÉLAND: KURIKULÁRNÍ MODUL O ZMĚNĚ KLIMATU

Příklad dobré praxe

Interdisciplinární vzdělávací program připravený předními odborníky na změnu klimatu i klimatické vzdělávání

Záštitu ministra školství a ministra pro změnu klimatu

Kompletní podpora: informace pro učitele, připravené lekce, texty, obrázky, grafy, videa i návrhy na studentské projekty na ochranu klimatu

III.

**FORMY A METODY
VZDĚLÁVÁNÍ
(PROSTŘEDÍ)**

EFEKTIVNÍ PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ PODLE OECD

Doporučené stavební kameny pro inovativní učební prostředí 21. století:

Kooperativní učení

Badatelsky orientované přístupy

Učení v reálných projektech prospěšných pro komunitu

Využití technologií

Formativní hodnocení

Partnerství s rodiči

Zdroj: Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (eds.).
The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice.
Practitioner Guide. OECD, 2012.

SKOTSKO: EXPERIENCES AND OUTCOMES

Příklad dobré praxe

I can monitor the environment by collecting and analysing samples.

I have contributed to the design or conservation of a wildlife area.

I can carry out a geographical enquiry to assess the impact and possible outcomes of climate change on a selected region and can propose strategies to slow or reverse the impact.

Having evaluated the role of agriculture in the production of food and raw material, I can draw reasoned conclusions about the environmental impacts and sustainability.

Curriculum for Excellence, 2010

IV.

ORGANIZACE VÝUKY

LEPŠÍ ORGANIZACE VÝUKY

Učiteli nejčastěji zmiňovaná bariéra
pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí =

LEPŠÍ ORGANIZACE VÝUKY

Učiteli nejčastěji zmiňovaná bariéra
pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí =

45minutovka!

*Zdroj: Analýza bariér omezujících práci učitele při rozvíjení
odpovědného jednání žáků vůči přírodě a lidem, Projekt CIVIS, 2019*

LEPŠÍ ORGANIZACE VÝUKY

Učiteli nejčastěji zmiňovaná bariéra
pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí =

45minutovka!

*Zdroj: Analýza bariér omezujících práci učitele při rozvíjení
odpovědného jednání žáků vůči přírodě a lidem, Projekt CIVIS, 2019*

Jak může RVP pomoci tomu, aby:

- vzdělávání nebylo drobeno do 45minutovek?
- nemuseli jsme počítat, kolik hodin se věnujeme jednotlivým oborům vzdělávání?

***Vzdělávání má obrovský regenerativní potenciál
a může pomoci nasměrovat svět na cesty
ke spravedlivější a udržitelnější budoucnosti pro všechny.***

***Ale současné způsoby, jak organizujeme vzdělávání...,
nedělají dost pro to, aby zajistily mírumilovné společnosti,
obyvatelnou planetu a pokrok, který je ku prospěchu všem.***

International Commission on the Futures of Education,
Progress Update, March 2021, UNESCO

Petr Daniš

petr.danis@terezanet.cz

Petra Skalická

petra.skalicka@peopleinneed.cz

